

Nro. 21.

**A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS AP. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.**

Indult Bétsből, Pénteken September 11-ik napján

1807-ik élfztendőben. BCU Cluj Library Cluj

B é t s.

Károly Cs. Kir. Fő Herczeg, Fels. Urunk kedves testvér öttse az Austriai Császári Kir. Armadiának Generálissimusa tegnap utazott el innen Cseh Országba, a' honnan Felső Austriába is el fog menni. Onnan leendő vissza utazása után pedig az őszi katonai gyakorlásokat fogja meg szemlélni. — Az ágyuzó iseregeknek Simering mellett való gyakoroltatások két héttel ennekelőtte el kezdődvén még most is folytattatik, Kir. Fő herczeg Maximilián, néhai Majlandi herczeg Ferdinandnak a' fia, a' 2-ik artilléria Regementnek tulajdonosa az oda commandiroztatott hadi tiszteket gyakorlata gazdagon meg vendégli.

A' nem régiben a' Fels. Csász. Kir. udvarhoz küldetett rendkívül való Anglus követ Lord Pre m b r o k e innen ismét el fog menni, már butszűő audientziánn is vólt Eő Csáfz. Kir. Felségénél; az alatt, mig más követ küldtetetik ide Angliából, a' Londoni Kir. udvar dolgait A d a i r U r fogja folytatni. — A' Pétersburgi Csász. udvar parantsolatjára már Cattarót, és a' Jóniai hét szigetet is általadták a' Frantziáknak az Orofz seregek, magok pedig hajókra szállitván a' fekete tenger felé indultak. — A' Pruffzjai Sziléziában még most is 80000 főből álló Franczia sereg vagyon.

Egyed napja, az annakelőtte uralkodott forró, tartós, és igen ártalmas nyári hevséget meg enyhítette ugyan valamennyire, annyiban, hogy reggelenként és esténként a' levegőt meg hivesítette, de a' szomjúzó földet kívánt essözéssel meg nem nedvesítette. Tsak nem minden este felé terhes fellegek borították be az ég bőltozatját, de az éjjeli nagy szelek azokat széltylel o szlatván, virádkor ismét fel melegítették a' levegőt a' napnak süítő sugárai. Tegnap dél előtt és dél után e' világnak hol az egyik hol a' másik oldalán terhes fellegek boritván bé e' nap világát egy keveset essözött, és a' múlt éjjel, az okos és oktalan állatoknak meg vigasztaltatásokra lassú de jó effő esett. Többet és tartósabbat is lehet reményleni ennekutánna.

H a d i T u d ó s i t á s o k .

A' Dániai Kir. udvar következendő szép és igen gyökeres hadi manifestumot adott ki N. Britannia ellen:

„Egész Európa előtt esméretes azon alkot-

mány, melyet a' Koppenhágai Kir. udvar 15 ez-
tendő el forgása alatt a' háború és nyughatatlan-
ságok közt álhatatosan követett. A' részre hajla-
ni nem tudó neutralitásnak szoros meg tartása,
és az abból folyó kötelességeknek hé tellyesite-
sek egy leg főbb része volt az ő kivanságának.
Egyenessen és tiszta szívűséggel bánt a' Dániai Fő
Kormányzók a' több Statusokkal, meg is áldot-
ta az ő iparkodásait az isteni gondviselés, sze-
rencsége volt mindenikkel jó egyességben élni. De
egyszeribe semmivé tétetett ez a' békességes és
tsendes állapotja. Az Angliai Kormányzók, mely
kevés idővel ennekelötte, maga gyalázatos vesz-
teglése által, szoros és kétséges kimenetelű álla-
patban volt szövetségeseinek boldogságokat önnön
maga hasznának fel áldozta, véletlenül minden ere-
jét 's foglalatosságát egy olly békefféges Status el-
len fordította, 's támadta meg, melyet semmi tör-
vényteleniséggel nem vádolhat. A' N. Britanniá-
val régi és szent szövetséggel öfve kaptsolt Dá-
nia ellen igen titkos és hirtelen való ellenséges
planumot készített. Az Angliai hadi erő a' Dá-
niai tengeri partok előtt véletlenül meg jelent, a'
Zelandiai szigeteket körül vette, a' fő várost Kop-
penhágát fenyegette, a' Dániai tartományokat
meg sértette, minekelötte ellenséges tze'llyát csak
egy szóval is kinyilatkoztatna volna előre."

„Igen nehezen adhat annak Európa hitelt, a'
mit most hallani kéntelenítettik. Leg otsmányabb,
leg irtódtatóbb és leg borzasztóbb feltételei közt
mindenféle hazug hirekkel kívánnják az Angliai
ministeriumot mentegetni, 's azt költeni, hogy Dá-
nia Ország ellenséges szövetségbe lépett volna An-

glia ellen. Illy hamis és hazug fundamentomon építvén, a' Koppenhágai Kir. udvarnak olly jelentést küldött az Angliai ministerium, hogy maga haszna és bátorsága végett, Dánia Országának a' háború és a' N. Britanniával való szoros szövetség közt szabad választást engedni kéntelenített. És minémű alliantziával kínálkozott? Olylyannal, mellynek zálogául Daniának maga alája való vetését, 's hajó seregeinek által adattatását kívánta. — A' választás nehéz nem volt. Épen olly bosszontó volt a' jelentés, mint annak előadásának módja. — A' háború ki ütött. Jól tudja Dánia Ország mind azt a' veszedelmet, mind azt a' kárt, a' mellyekkel ez a' háború öfzve vagyon kötötve. A' leg tsalárdabb módon meg támadtatván, minden óltalmazó eszközök nélkül üres tartományban meg lepetvén, és háborúba kevertetvén, kéntelen magát igen sérelmes károkra szálni. De ilyen állapotjában is motók nélkül való a' betsüllete, minden Európai Hatalmasságok betsülletben tartják, és ha meg győzzetik is, nem leszen a' meg pirulásra oka. Nem fél attól az itélet tételtől Dánia Ország, mellyet ezen új háboruról fog Európa tenni, eleve avval biztathattya magát, hogy annak jó tetzését meg fogja nyerni.

„A' részre nem hajló Kabinetumok itéllyék azt meg, ha van e' Angliának valamelly politika szükségése arra, hogy azon Statust, melly őtet semmivel meg nem sértette, semmi által fel nem bosszontotta, maga áldozatjává tegye. Maga jó lelke esméretére, az isteni gondviselésre, a' maga alatta valóinak szeretetekre és hivségekre támaszkodván reményli a' Dániai Kormányzék, hogy ki fogja

azon nagy terhet állani, mellyet a' betsüllet és a' kéntelenség vállaira tett. — Reményli, hogy az Európai Kabinetumoknak hathatos segítségekben bizakodhatik, különösen avval hízelkedik magának, hogy annak jó következéseit kiváltképen azokra a' Monárkákra nézve várhattya, a' kiknek feltett tzeljokat, és szövetségeket az égre kiáltó igazságtalanság palastjának tartott; a' kik az Angliai Kormányfzéket a' közönséges békeffégnek eszközeivel meg kínáltak; de a' melly az erőszak tételtől magát meg nem tartóztathatta, attól az erőszak tételtől, melly minden nemes indúlatú és gondolkozású Anglusokat haragra gerjeszt, melly a' kegyes Király gondolkozása módját hamis világban helyhezteni, és N. Britannia kronikáin eltörülhetetlen motskot ejt.“

A' Dániai Koróna herczeg Fridrik Kielben lévő fő kadi szállasáról következő hirdetményt intézett és küldött a' Zelándiai, Moeni, Falsteri és Lalandi lakosokhoz: „K e d v e s h a z á m f i a i ! Arra serkentelek titeket, nyúllyatok a' fegyverhez az ellen az ellenség ellen, a' ki ti reátok nemcsak erőszakosan rohant, hanem egyszersmind a' ti tsendes tenger partjaitokat a' baratság szine alatt körül keritette. Gondollyátok meg, hogy ti olly ösöktől származtatok, a' kik vitézi bátorságok és egyet értesek által magokat halhatatlannokká tették. A' Király, a' nyáj, és a' haza legyenek a' ti jeltadó szavatok, és semmi sem legyen lehetetlen. — Nohát nyúllyatok a' fegyverhez, gyüllyetek öfzve a' Dániai Király záfzlója alatt, üzzétek el az ellenséget, senki sem álhát ellenetek, Egyedül azt fájlalom, hogy a' jelen-

való szempillantásban vezérek nem lehetek
s. a. t.

A' Koppenhágai Universitas Consistoriumjához következő foglalatú levelet küldött ez a' bátor szivü Korona herczeg: „Az a' vezedelem, melly a' hazát fenyegeti. alkalmatoffágot szolgáltat nékem arra, hogy az Universitasbéli tanuló ifjuságot is fel buzdítsam arra, hogy a' Korona Herczeg lajbserege nevezete alatt gyűlyenek öfzve 's fegyvert fogjanak. Az el felejthethetellen Aprilis 2-ik napján (a' midőn t. i. néhai Admirál Nelson Koppenhágát ostromlotta) láttam ezen Corpust, és annak hazajához 's Királyához való hivségét nagy örömmel tapasztaltam. Nosza tehát kedves hazámiai mutassátok azt meg ezen ólkalmatoffággal is s. a. t. Ezt a' corpust a' közönseges kedvefféghben lévő fő udvari Marsal Hauch fogja vezérelni.

A' 24-ik Augustusi Kieli tudósítások ezeket foglalják magokban: Ezen hólnap 19-ik napjától fogva semmi tudositást sem vettünk Zelándiából. A' 28-ik Augustusi onnan jött levelek azt tartják, hogy azon szigetnek lakosi tsak nem mindnyájan fegyvert fogtak, de hogy más részről az oda ki szállott Anglus-truppok; különösen a' Német legiobélfek tellyessek békételenséggel, és semmi kedvet nem mutatnak a' Dánusokkal való verekekésre, sőt a' mint beszédjeből értették, készek a' Dánusokhoz való által menetelre. Ha ez meg történne, egész reménység lehetne Koppenhágának az ellenségtől való meg mentésére. A' 17-ik században. nevezetessen 1658 és 1659-ik esztendőben 10 hólnapot és 6 napot tartó ostrom

alá volt Koppenhága rekesztetve, a' melly alól egy Hollandiai hajó sereg szabadította fel, 's az úzte el onnan az ostromló Swékusokat. Akkor az eleségnek szük volta miatt sokat szenvedtek az ostrom alá rekesztetett lakosok, és az őrizet is jobbadon fegyveres polgárokból állott; de azok is jobban viselték és védelmezték magokat, mint a' múlt 1806 ik esztendőben a' Magdeburgi 20000 Prusszus katonákból állott őrizet. Most is eredménylik, hogy a' Koppenhágai polgárok, a' kiknek egy-néhány hónapokra való eleségek van, öseikhez méltóképen fogják magokat viselni. Hogy semmi erős posztjok ne lehessen az Anglusoknak, a' Koppenhágai Commendánsnak parantsolatjára annak minden külső városai le égették.

J a k s o n Anglus Ministernek a' Dániai Korona Hercezzel való együtt beszélgetését a' Párisi Zsurnalisták illyenképen adják elő. J a c k s o n n a k azon szavaira, hogy Anglia Dánia Ország kárát pénzel ki fogja pótolni, a' nevezett herczeg így felelt: de mivel fogja annak betsülletét ki pótolni? Az Anglia és Dánia Országok közt köttetendő alliantziának planumára a' Kir. herczeg így felelt: Jól esmérjük a' Kigyelmetek alliantziájának betsét, Kigyelmetek magok szövetségeseiket esztendőről esztendőre várakoztatják a' segítségre. Erre azt jegyzette meg J a k s o n m i n i s t e r, hogy igen kemény kinyilatkoztatás légyen ez? Uram, felele a' Kir. herczeg, hogyha elegendő bátorsága van Kigyelmednek az illy feltételnek közlésére, légyen mindennek meg hallására is. — Egyébb aránt, a' mit most Kigyelmednek mon-

dok az Angliai Királynak is meg merném mondani.“

A' Stralsundból ki költözött, és a' Rügeni szigethe által ment Svékus seregek gyakorta ágyuznak azon erősségre, és már is sok házakat megkárosítottak. Ennek a' nevezetes erősségnek Francziáktól lett el foglaltatását ekként írják le a' Greifswaldi 20-ik Augustusi tudósítások: Augustus 15-ik napját követett éjjel minden veszteség nélkül el kezdték a' Frantziák a' futó sántozokat; viradtakor ezre vévén a' Stralsundi katona őrizet e' dolgot, erőssen kezdett az ostromlókra ágyúzni, de már akkor későn volt, mivel olly méllyen bé ástak magokat a' Francziák, 's olly közel mentek a' bástyákhoz, hogy a' várost bombikkal el érhettek, és el pufztithatták. Augustus 20-ik napján, jókor reggel a' Király maga hadi népével hajókra ülven a' Rügeni szigethe ment által, de kéntelen volt az ártillériának és munitzióknak nagyobb részét hátra hagyni. Minémű indító okból mivelte legyen azt a' Svétziai Király, bizonytalan. Hogyha a' mellette lévő 10000 emberrel azon szigetet védelmezni igyekezik, nagy veszedelemnek tárgyává teszi ki önnön magát és hadi népét, mivel Marsal Brüne mihelyt nékie tettzeni fog, Stralsundból 30, vagy 40 ezer emberrel a' Rügeni szigethe ki szállhat, és mind magát a' Királyt, mind hadi népét fogságra ejtheti, annál inkább, mivel azon szigethen egyetlen egy erősség sem találtatik, és már is sok hidásokat vitetett oda az Odera vizéről Marsal Brüne, a' mellyeken az ottlévő szoros tengeren könnyen által szállhat a' szigethe.

Pruszsia Ország.

A' Frantzia hadi fogságból vissza bocsátott Prusszus hadi tisztokra nézve, következő Kir. hirdetmény adettatott ki Königsberghen Augustus 17-ik napján: „Mivel, úgy mond, az ő Prussz. Kir. Felsege, és a' Fels. Frantzia Császár közt Tilsithen kötött békeffégnek ereje mellett, a' hadi fogságba estek mind a' két részről egész mászában vissza bocsátatnak, következősképen a' tizti parolára bocsátatott hadi tisztok is eddig való fogságaikból ki szabadúlnak: arra való nézve mindezeknek, mind a' hadi fogságból vissza térendő minden rangbéli tisztoknak tudokra adattattya Eő Kir. Felsege, hogy mivel lehetetlen leszen őket mindnyájokat egyzeribe valóságos hivataljaikba vissza tenni, és mivel a' Statusnak igen szoros környűlállásai meg nem engedik, egész fizetéseket ki adattatni: arra való nézve arra méltoztatott Eő Felsege magát meg határozni, hogy ő nékiek, addig, míg hivataljaikba helyheztetődének, fél fizetést fog adni, és meg engedi, hogy az Országban ott tartozkodhassanak a' hól nékiek tettzeni fog.“ — Ebben a' hirdetményben ugyan Augustus 15ő napjára vólt az ő fizetéseknek el kezdődése meg határozva; de mivel a' Franczia seregeknek Pruszsziái Birodalomból leendő végső kimenetelekig a' tartománybéli jövedelmekkel a' Király nem bírhat, addig ők sem kaphattják meg fél fizetéseket.

A' Berlini vólt Frantzia Commendantst Hülin Generálisnak, a' kit Páris városának Commendánsává tett Napoleon Császár, Berlinből lett el menetele előtt, a' fekete sas tizerü vitézi Rend

kereftjével, és egy igen betses arany piksissel ajándékozta meg a' Fels. Pruffziai Király. — Generál Hülin helyett Fr. Generál St. Hilaire tétettetett Berlinnek Commendánsáva. — Ez a' Királyi város a' reá vetett hadi adót már egészen ki fizette, de a' több városok és tartományok még felével is adosak. Sok Pruffzus Generálisok vettek bútsút hivataljaiktól, mások, a' kik hasonlóképen ki akartak a' hadi szolgálathól lépni, arra engedelmet nem nyertek, azon okon, mivel rossz magok viseletekért hadi törvényszék eleibe fognak ideztettetni. — Generál Clarke, a' ki a' most végződött haború alatt a' Brandenburgiai Marchionatusnak és Berlin városának Gubernatorja volt, most Marsal Bérthier helyett hadi ministerré tétetődván, Augustus 21-ikén indult Párisba, helyette Gen. Victor tétetődött Berlinnek Gubernatorává. Mivel mind ő, mind Generál Hülin nagyon kedveztek azon rezidentziának, és a' mennyire töllök ki telhetett, a' háborúval együtt jární szokott nyomoruságot meg enyhíteni igyekeztek, a' szükséget és drágaságot tehetségek szerént elhárították, 's a' lakosok terhét könnyebítték, és a' köz tsendelléget fenn tartották, az ő nevek örök emlékezetben fog ott maradni. —

A' Pruffziai Fels. Király egy hadi Commissiót nevezett ki azoknak a' Generálisoknak, Commendánsoknak és Stabalis tiszteknek törvényeleibe leendő idéztetések végett, a' kik a' Jénai szerentsétlen ütközethen tartozó köteleffégeknek meg nem feleltek. Egy Commendans semmi jót nem reménylvén, a' Királyhoz küldött levelében hadi

szolgálatból való kibontatását kívánta, kinek akként felelt a' Király, hogy azt idején kívánja, és először meg fogja vizsgáltatni, ha a' betsüllettel vagy gyalázattal való elbontatásra lefzen e' érdemes?

Frantzia Birodalom.

A' Párisi Protestans Consistoriumnak Előülője Marron, a' Császár eleibe bontatván audienciára így szólt: Felséges Császár! Újabb tsudatetelei által az egész világot bámulásra indította Felséged, és minémű határok köze lehetne a' Felséged újabb jótéteményeinek meg gondolása mellett a' háladatosságot szorítani. Felséged akaratja ellen újabb háborúba keverté Felségedet az irigység és villongás lelke, győzedelmi kofzorúval fel ékesített kívánta Felséged fényes győzedelmeinek futó piatzát öfzve szorítani, inkább kívánt a' maga mértékleteffégére mint szerezésére nézve tiszteltetni, jobnak állította nemes áldozatja mint győzedelmei által az emberiségnek használni. — Felséges Uram! A' helyre állott békességgel újabb bődögságot vár Franczia Ország, sőt egész Európa Felségedtől. Az örvendező nemzetek áldani fogják Felségedet, a' vallás mindenütt örvendező kiáltással és jó kívánásokkal fogja Felségedet követni. Az a' vallás, melyet a' Sequanai Ofztálybéli Reforma Gyülekezetnek egyházi Tanátsa a' Felséged tronusa zsamolya eleibe terjeszt. Ennek legalázatosabb meghódolását méltoztasson Felséged kegyelmessen elfogadni. Mennél több 's nagyobb háladatossággal tartozik az a' Felséged általmazásáért, annál na-

gyobb reményseghben lehet az eránt, hogy a' Királyoknak Királya, valamint a' békefégben, úgy a' háborúban is nagy mértékben Felségedre fogja a' maga áldását önteni. A' Felséged templomainak bõltozatjai mind most, mind ennekutánna imadtságokkal és ditsiretekkel fognak zengedezni, mellyeket mi Felséged betses életéért és bõldogságáért az Egek Urához bõtsátani fogunk."

A' Csáfzárnak arra adott felelete summásan ezeket foglalta magában: „A' Protestans Konsistoriumnak szives kivanását és áldasait nagy meg elégedéssel veszem; semmi kötelességgel nem maradtak Kigyelmetek adóssak, nem akarom, hogy ha én igasságos vagyok, nékem azt valaki meg köszönnye. A' lelki esméret a' törvények hatarán kívül vagyon. Nem tsak magamért, hanem maradékimért is fogadók, hogy Kigyelmetek vallásbéli gyakorlások és isteni tiztletek mindenkor tellyes szabadságban fog lenni. A' Protestansok mindenkor úgy viselik magokat mint jó polgárok és mint a' törvényeknek hiv megtartói. Ambár a' Kigyelmetek vallásán nem vagyok is; mindazáltal mondja meg Kigyelmed a' maga hite sorsosinak, hogy én mindenkor úgy tekintem õket mint leg jobb barátimat s. a. t. A' mit itt mondott azt az által is meg bizonyította a' Fr. Császár, hogy már is sok Protestans Papokat vett fel az érdem légióba, és sok templomokat engedett nékiek építtetni.

A' múlt Augustus 24-ik napján, a' belsõ dolgokra ügyelõ mostani Fr. minister Cretet, a' törvénytevõ Tanáts gyüllésében, Francia Ország-nak jelenvaló állapotjáról a' Csáfzar nevében je-

lentést téven, a' többi közt ilyenképen szólott: „A' háború közepette is igen szép tsendesség és rendtartás uralkodott Franciaországban, esztendőtlől óta a' kegyes hagyományokból harmadfél millió liver jött bé, a' mesterségek és manufacturak mind jobban jobban nevednek és virágoznak, a' közönséges tanítás meg jobbitatik, a' különböző vallású lakosok közt felebarati szeretet és atyafiságos egyesség uralkodik, az ország financiája soha sem volt virágzóbb állapotban mint most Status mindenkor rendszeren fizette a' maga tisztviselőit.

A' Württembergi Kir. herczeg affzonymnak Katalinnak, a' Francia Csász. herczeggel Jeromossal való polgári és egyházi öszve szerkesztése és mennyegzője a' múlt Augustus 22-ik napján ment végbe, a' Cs. Palotának Diána nevű galleriáján, a' hova a' Császár és Császárné a' Cs. herczegektől, herczeg affzonyoktól, az Ország-Nagyaitól, és az Udvari dámaktól kísértetvén mentenek vala. A' házassági [contractust, a' Császári Familiának titoknokja fel olvasván, azt a' Császár 's Császárné, a' házasuló herczeg és herczeg affzony, a' Csász. herczegek 's herczeg affzonyok, a' Német Országai Primas, az Ország leg főbb tisztviselői, és a' tanuk magok kezek aláírásokkal megerősítették. A' Fr. Csász. udvar részéről való tanúk a' Bergi Nagy herczeg, Borgheze herczeg a' Csász. sógora, a' Neufchateli vagy Neocomiumi herczeg; a' Württembergi Kir. udvar részéről való pedig a' Bádeni örökös nagy Herczeg, a' Nasszau herczeg, és a' Württembergi Királynak Status ministerje Gróf Winczingerode voltak. Az

Hiradás.

A' Pesti mobiliák, avagy házi butorok fábrí-
kájának tulajdonosai Kerner és Vogel, magok
nagy szorgalmatossággal 's költséggel egéjzlen ujon-
nan készült mobiliás tárhazokat minden felsőbb
's alsóbb rangú Patronusaiknak, és a' Tek. Pub-
licumnak alázatossan ajánlyák. Ebben az ő tár-
hazokban, vagy mobiliás magazinumokban min-
den névvel nevezendő szép és leg jobb ízérés
szerént való mobiliák találtnak; nevezetessen na-
gyobb és kissebb új módi rámajú tükrök, metzett,
aranyozott és bronzirozott luszterek, falra való
lámpások 's gyertya tartók, mellyek az ertzből
metzettekhez hasonlitnak, tűzbe aranyozott, 's
meg nem aranyozott órák, földre való szőnyegek,
taffotából és tzitz kattonból készített 's pamokkal
töltött ágyterítők, pompástokokba lévő álló és füg-
gő órák, utazó iskatolak, toillettek, sok minden-
féle galanterie darabokkal együtt; nem különben
mahagoni, dió- és tseresnye fákból tsinált külön-
különbféle változású Fortepiánók, bronzirozott és
nem bronzirozott ládák s. a. t.

Továbbá a' Csász. Kir. Hernhalsi Fabrikában
tsinált mindenféle színű papiros spallirok is talát-
tatnak az ő mobiliás magazinumjokban, mellyek
annyival betsesebbek lehetnek, mivel azokat éppen
azon az árron lehet meg venni, mellyen magában
a' fabrikában adattatnak, a' mellyeket Kerner
és Vogel a' spallirozáshoz értő mesterek által
mind itt, mind a' faluhelvségeken illendő fize-
tésért készek lesznek el készittetni. — Debre-
czenben, a' Czeglédi utzában, a' város há-
za szomszédtságában, a' Kiss Orban István
házában, mind a' két fabrikának magazinumjai
találtatnak.